

Argentijnse lente zal hooguit een jaar duren

DOOR INEKE HOLTWIJK, de Volkskrant Mach 9, 2001

In Chili en Argentinië worden militaire dictators en coupplagers steeds vaker aangeklaagd. Of ze ook worden veroordeeld is nog lang niet zeker.

Het besluit van een rechter in Buenos Aires om de amnestiewetten ongeldig te verklaren is zeer opmerkelijk. Maar het kwam niet onverwacht. Ook wat er uiteindelijk zal gebeuren, valt met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid te voorspellen.

De Argentijnse 'lente' in het justitieel apparaat zal hooguit een jaar duren. Overal zullen aanklachten opnieuw worden aangekaart en het is heel goed mogelijk dat er tientallen geuniformeerden die dachten dat zij de dans waren ontsprongen, in voorarrest zullen worden genomen. Geschat wordt dat er nog driehonderd 'vervolgbare' geuniformeerden in leven zijn.

Maar tegen Carvallo's uitspraak zal nog een aantal keer hoger beroep worden aangetekend eer hij maatgevend is. Eerst bij de Federale Kamer (die zich reeds positief heeft uitgelaten), daarna bij het Hof van Cassatie en uiteindelijk bij het Hooggerechtshof.

Hoogstwaarschijnlijk zal het Hooggerechtshof het vonnis herroepen. Drie van de negen rechters hebben bij andere gelegenheden reeds gevonnist dat de amnestiewetten geldig zijn. De andere zes staan bekend als conservatief.

Er zijn veel argumenten waarmee zij hun uitspraak kunnen verdedigen. Zo kan het hof aandragen dat er internationaal geen unanimititeit bestaat over de interpretatie van de mensenrechten. Ook kan het hof stellen dat het parlement de amnestiewetten in 1986 en 1987 heeft geratificeerd. Het hof kan van mening zijn dat je mensen niet hun eenmaal verworven rechten weer kunt afnemen. Dat het heropenen van processen de stabiliteit van het land in gevaar brengt.

Maar ook het andere kamp grossiert in argumenten. De maatschappij is tegen straffeloosheid, blijkt uit opiniepeilingen. Het vonnis komt het imago van Argentinië ten goede. Argentinië loopt dan ook meer in de pas met wat er in het internationaal recht gebeurt (conventies en de tribunalen in Den Haag). Destijds zijn de amnestiewetten afgedwongen. En ten slotte argumenteren de mensenrechtengroepen dat de democratie in het geheel niet in gevaar komt, omdat de meeste militairen met bloed aan de handen niet meer in actieve dienst zijn en nauwelijks nog kunnen lobbyen.

Rechter Gabriel Cavallo, die de amnestiewetten deze week ongeldig verklaarde, is een gerespecteerde en met zijn 42 jaar een relatief jonge magistraat. Zelf noemde hij het vonnis het belangrijkste uit zijn carrière.

Politici hadden de weg voor Cavallo al geplaveid. Drie jaar geleden bepaalde het parlement dat de amnestiewetten herroepen moesten worden. Het voorstel was om de wetten met terugwerkende kracht te herroepen, maar dat kregen de linkse parlementariërs er niet door. De amnestiewetten gelden niet meer vanaf 1998.

Ook de jurisprudentie gaf Cavallo aanknopingspunten. Argentinië vroeg vorig jaar aan Chili uitlevering van Pinochet vanwege de moordaanslag op generaal Prats, die Allendes minister van Binnenlandse Zaken en later van Defensie was. De moordaanslag werd in 1974 in Buenos Aires uitgevoerd door Pinochets geheime dienst. De Argentijnse rechter gebruikte in zijn uitleveringsverzoek dezelfde argumenten als Cavallo deze week: misdrijven tegen de mensheid verjaren niet.

Hetzelfde argument werd herhaald door de Federale Kamer in de zaak-Astiz. Fregatkapitein Astiz werd elf jaar geleden in Frankrijk bij verstek tot levenslang veroordeeld wegens marteling en ontvoering van twee Franse nonnen in Argentinië. Hoewel Argentinië weigerde Astiz uit te leveren, decreteerde de Federale Kamer zijn preventieve hechtenis op basis van het niet kunnen verjaren van het misdrijf.

Justitie vervolgt trouwens al enkele jaren geuniformeerden wegens babyroof. Bij het opstellen van de amnestiewetten was het verduisteren van kinderen over het hoofd gezien. Een dozijn geuniformeerden, onder wie drie ex-dictators, zitten in voorarrest omdat ze van babyroof worden verdacht.

Mensenrechtenorganisaties lijken zich vanwege de voorbeeldwerking van het vonnis van Cavallo eerst te willen richten op militairen in actieve dienst. Bijvoorbeeld de huidige chef van de landmacht, generaal Brinzoni. Hij was tijdens de dictatuur secretaris-generaal van het provinciebestuur in Chaco. De mensenrechtenorganisaties willen hem nu medeverantwoordelijk stellen voor de illegale executie van 22 gevangen guerrillero's in 1976.